

Týðandi avgerðir fyri framtíð Føroya

Oddagrein

Marknætrenn við Bretland kann fáa álvarsligar avleiðingar fyri leiting á landgrunninum. Fara føroyskir myndugleikar at útseta eina komandi útbjóðing, tí eingin loysn er funnin á marknaðseminum, kann tað gera, at fleiri av oljufelagnum, sum í dag eru sinnad at gera ilögur her, fara at taka seg aftur og heldur brúka pengarnar aðrastaðni. Feløgini, sum hava brúkt nógvir pengar uppá at keypa seismikk, fáa ikki brúkt hetta tilfarið verður útbjóðing at biða í drúgva tíð. Tað vilja tó vera oljufelag, sum ikki fara at taka seg aftur hvat enn hendur við marknaðsráðingunum ella um ein lisensrunda skuldi verið útsett nakad.

Tað er stóruspenningur millum oljufelag um hvat fer at henda bæði við marki, lógávu, útbjóðing og treytum. Vit kunnu rokna við, at tað vera fleiri oljufelag, sum als ikki fara at bjóða í eini føroyskari lisensrunda, um ikki Hvíta økið er við, men tað fara at vera fleiri oljufelag og samtök, sum ikki sleppa Føroyum, líkamikið um semja er gjord um markló ella um lisensrunda verður nakad útsett. Afturfyri rokna tey so við at kunna standa betri í eini komandi útbjóðing.

Tað lóðar, at oljufelagávan verður lögð fyri tingið skjótt. Spurningurin er, nær ein lógáva verður samtykt, og nær reglur og treytir til eina fyrstu útbjóðing verða gjord. Stóri spurningurin í hesum, ið maguliga beinleiðis ella óbeinleiðis er við til at seinka eina komandi útbjóðing, er ósemjan við bretar. Spurningurin er so aftur, hvor parturin - føroyingar ella bretar - hevur mest skund at fáa eina loysn, tí oljunnar leggur trýst á stjórnina fyri at sleppa út í tað umstridda „Hvíta økið“.

Eina løtu kann tað siggja út til, at tað eru føroyingar, sum hava mest skund, tí føroyingar hava ikki ráð til at útseta eina komandi útbjóðing. Hetta vita bretar, sum tí vilja lora eitt sindur út fyri harvið at fáa føroyingar á gloypa agninum. Teir halda seg vita, at føroyingar eru noyddir at skunda undir eina loysn, so tað slepst í gongd við leiting á føroyskum øki. Tú kanst so eisini velja at siggja hetta á tann hátt, at tað eru bretar, sum hava mest skund at fáa eina loysn, tí oljunnar leggur trýst á stjórnina fyri at sleppa út í tað umstridda „Hvíta økið“.

Spurningurin er hvørjum tú skal trúgva. Tað er neyvan nakar ivi um, at Bretland fer ikki uttan víðari at geva nakad frá sær fyri okkara skyld. Talan kann vera um so stóran upphæddir, at lata bretskeir embætismenn føroyingum øki, sum seinni vísa seg at goyma nógvu olju og gass, so verður hetta at minna nógv um stóðuna í Norðsjónum, tá mark varð ásett í skundi. Havast skal m.a. í huga tað, sum hendi í Norðsjónum millum Bretland og Noreg fyri skjótt 30 árum síðani, tá markid varð ásett millum londini. Tá góðtøku bretar norska ynskið ella kravdi um miðlunumark. Og hetta mark varð sett uttan hjálp frá fylgisveimum og kom at liggja væl nærri Bretlandi enn ein verulig miðlinja vildi verið, um hon varð ásett í dag. Men hvussu og ikki so eru teir bretskeir embætismennirnir, sum góðtøku norsku „miðlinju“-kravini á sinni, alt annad enn keisarans vinir í Bretlandi í dag. Stóðan er nevniliga tann, at fleiri av teimum seinastu stóru oljufundunum so sum Stratford, eru fyri stóran part á norskurum øki.

Soleiðis sum Sosialurin hevur skilt stóðuna eftir at hava tosað við embætisfolk í Bretlandi, so ríður miðlunumarkid við Noreg embætisfolkum sum ein marra, og teir, sum í dag standa fyri samráðingunum, vilja ikki gera somu mistøk sum teirra undanmenn gjordu. Tað í 60-unum. Við øðrum orðum hevur semjan við Noreg um miðlinju verið Bretlandi ein lærupeningur, og tí vilja bretar ikki gera eina semju við føroyingar sum líkist henni við norðmenn á sinni. Hvat nú er tað við vitir seg, at tær stóru oljugeymslurnar - um tær eru til um hesa leiðir - liggja beint vestan fyri tí miðlinju, sum í dag er fiskimarki. Tá hava bretar endurtíkt Norðsjóvarloysnina 30 ár framanundan. Tvs. latið frá sær rættin til stórt ríkidømi, hesaferð á Atlantismótinum.

Annað, sum talar fyri, at bretar ikki hava skund at fáa eina avtalu við føroyingar, er, at nógv nýggj øki eru boðin út og onnur verða boðin út í bretska øki. Eitt nú hevur Bretland við at designera part av Hvíta økinum, latið dýrnar upp til eitt øki, sum oljuginnarin fegin vil hava hendur á. Ut frá hesum kann ein gera ta niðurstøðu, at bretar hava als ongan skund við at fáa eina avtalu við føroyingar um markid. Taktikkurin hevur verið og er at fáa tað at siggja út sum, at teir hava skund, men í veruleikanum hava teir góða tíð. Ein kann spyrja, um tað ikki hóvar bretska stjórnini væl, tað oljufelag „Jeggin bretska“ á føroyskar myndugleikar at fáa eina semju við bretar um markid, tí uttan hana verður ein føroysk útbjóðing ikki so áhugaverd. Ut frá hesum kann ein gera ta niðurstøðu, at tað eru føroyingar, sum sita við svartaperi. Bretar vita hvussu týðningarmikið tað er fyri føroyingar at varðveita áhugan hjá oljufelagum og til tess mugu føroyingar helst eisini bjóða øki út, sum í dag eru partur av ósemjuni við Bretland. Tvs. at trýstið, sum er á føroyingar í sambandi við leiting, kann koma at gera, at føroyingar verða noyddir at slaka fyri at fáa eina semju við Bretland. Tey øki, sum vit tá missa, kunnu seinni vísa seg at vera ein endurtøka av „Ekofisk“ syndrominum, har Bretland við at slaka av skjótt mótvægis Noregi - gav norðmonnum øki, sum seinni skuldi vísa seg, at vera millum tey ríkasta oljuøkini í Norðsjónum. Talan er um týðandi avgerðir fyri Føroya framtíð, sum okkara politikkarar skulu taka í næstum. Øðrumegin kunnu vit ikki seinka eina nátturligari gongd - hinumegin mugu vit heldur ikki skunda okkum so nógv, at vit leypa framav.

Sosialurin

Marita Petersen, tingkvinna, hevur sett lögmanni fyrispurning um javnstøðulógina:

Lógarbrot skulu rættast

- Vit kunnu ikki góðtaka at lógarbrot ikki verða rættað, sigur Marita Petersen í fyrispurninginum, har hon spyr Edmund Joensen, hvussu nevndirnar eru mannaðar í dag, og hvørjar nevndir, ráð v.m. Landsstýrið og stovnar undir Landsstýrinum hava sett, síðani javnstøðunevndin kærði málið til landsstýris-mannanevndina?

DAGNY JOENSEN

Í fyrispurninginum til Edmund Joensen, lögmann, viðvíkjandi broti á lógina um javnstøðu millum kvinnur og menn, setir Marita Petersen upp í fyra punktum:

*Hvur Landsstýrið gjørt nakad fyri at rætta brot á javnstøðulógina, sum eru framdar í sjeið fórum?

*Hvussu eru hesar nevndir mannaðar í dag?

*Hvørjar nevndir, ráð v.m. hevur Landsstýrið sett síðani javnstøðunevndin klagði, og hvør situr í hesum nevndum í dag?

*Hvørjar mannagongdir nýtir Landsstýrið, tá nevndir í fyrisingarlíggum høpi verða settar, so trygd fæst fyri at lógin um javnstøðu verður hildin?

Søguligt yirlit

Tað var javnstøðunevndin sum 7. februar 1996 klagði Landsstýrið til landsstýrismannanevndina, eftir at Landsstýrið á heysti 1995 hevði valt limir í meira enn 30 nevndir, ráð v.m.

Javnstøðunevndin var av teirri áskoðan, at Landsstýrið í fleiri fórum ikki hevði fylgt ásetingini í grein 8, stk. 1 í lógini um javnstøðu millum kvinnur og menn, sum sigur, at umleið eins nógvir kvinnur og menn skulu verða umboðað í nevndum, ráðum v.m.

Løgtingið setti kanningarstjóra at kanna málið, og í september í ár kom frágreiðingin, har staðfest varð, at Landsstýrið í átta fórum framdi brot á lógina frá 1994, tá tað í 1996 valdi limir í nevndir, ráð v.m.,

vísir Marita Petersen á í fyrispurninginum.

Hon greiðir annars frá, at í samband við at málið varð kannað, hevði Landsstýrið greitt kanningarstjóranum frá trupulleikunum, tá nevndirnar skuldu mannast, at „tað var eitt innviklað puslispæl“ har hædd skuldi takast fyri viðurskiftunum millum samgongu og andstöðu, umframt millum teir ymsu flokkarnar.

Eisini søgdu Landsstýrismenn fyri kanningarstjóranum, at høvudsprinsippið annars var, at verandi nevndarlímur skuldu halda fram, um teir annars uppfylla treytirnar. Eisini hevði tað ávirkan á nevndarvalini tá, at nakrar nevndir skuldu takast av. Í teimum fórum var sama nevnd vald um aftur. Haraftrat kom, at skotbráð var stutt at velja tær nógv nevndirnar um aftur.

Legið ikki at søkja um undantaksloyvi

Marita Petersen sigur í viðmerkingunum, at hon skilir væl grundgevingarnar hjá Landsstýrinum, men at tað tykist löggið, at Landsstýrið ikki søkti um undantaksloyvi frá lógini í teimum fórum, har tað ikki eydnadist at seta nevndirnar rætt saman.

Hóast trupulleikarnar hjá Landsstýrinum eru væl skiljandi, so ber ikki til at góðtaka, at lógarbroti ikki verða rættað, sigur Marita Petersen í viðmerkingunum til málið.

Løgmaður hevur ábyrgdina

Marita Petersen grundgevir fyri, hví hon sendir fyri-

spurningin til lögmann, hóast flestu nevndirnar verða settar av einstøku landsstýrismannunum.

Grundin er, at javnstøða millum kynini er ein meginregla, sum fevnir um flest øll máløki. Av tí at lögmaður er leiðari fyri stjórnini, hevur hann ábyrgdina av javnstøðupolitikki Landsstýrisins.

Tað er eisini lögmaður, sum skal tryggja, at Landsstýrið ikki fremur lógarbrot,

Í september í ár kom frágreiðingin frá kanningarstjóranum í javnstøðumálinum, sum staðfesti, at lógarbrot var fram í átta fórum. - Tað er lögmaður sum skal tryggja, at Landsstýrið ikki fremur lógarbrot, sigur Marita Petersen m.a. í viðmerkingunum til fyrispurningi til lögmann

sigur Marita Petersen í viðmerkingunum.

Talvkapping í Klaksvík

Nú liðkappingin í talvi er við at koma í gongd aftur, hevur talvfelagið í Klaksvík aftur í ár tikið stig til at fáa eina talvkapping í heystfríðini, fyri at telvararnir kunnu fáa betri møguleikar at koma í venjing aftur, áðrenn veturin byrjar. Hetta er tann triðja árliga kappingin í Klaksvík, og tey vóna at kunna gera tað til ein fastan tátt, at telvarar kunnu koma

norður at hugna sær saman við øðrum telvarum. Vónandi fer kappingin at geva eina ábending um, hvørjar telvarar kunnu gera seg galdandi í vetur.

Kappingin verður telvað vikuskiftini 10.-12. og 17.-19. okt., og byrjað verður bæði vikuskiftini kl. 19 friggjakvöld. Síðan verða tvey talv telvað leygardag og eitt sunnudag. Hetta

hevur sjálvandi við sær, at telvararnir eru noyddir at gista, men tað er meira ein fyrimunnur heldur enn vansi, tí á henda hátt kemur tann sosiala samveran, sum eisini er ein týðningarmikil partur av talvinum, í háseti. Átlanir sum so ikki at skipa fyri privatari innivist, men um menn setast aftur av hesum grundum, kunnu norðoyingar átaka sær at skipa fyri innivisti.

Kappingin verður fyriskipað sum ein vanlig kapping við tveimum tímum til 40 leikur og hálvum tíma til restina av talvinum. Átta umfór verða, og kappingin verður ratað. Peningavirðisløgnir verða latnar til 1.-3.

pláss. Telvað verður í nýggju felagshúsum, ið hevur fingið upplagda navnið „Skákið“. Kappingin er staðlað av Føroya Banka.

Tilmelding er á tlf. 57319 (talvfelagið) ella tlf. 57640 (Terji) í seinasta lagi hósdagin 9. okt. Um onkur hevur okkurt at spyrja um, eru tey hjartaliga vælkomin at ringja og spyrja. Annars er møguleiki hjá øllum at koma at hyggja.